

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

TRENDS IN DEVELOPMENT OF MARKET OF TOURIST INSURANCE IN UKRAINE

Бондаренко П.В.

старший викладач кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку,
Одеський національний економічний університет

Сташкевич Н.М.

старший викладач кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку,
Одеський національний економічний університет

Бондаренко В.Г.

старший викладач кафедри комп'ютерної інженерії,
Одеська національна академія харчових технологій

Bondarenko Pavel

Art. Lecturer of the Department of Financial
Management and Stock Market,
Odessa National Economic University

Stashkevich Natalia

Art. Lecturer of the Department of Financial
Management and Stock Market,
Odessa National Economic University

Bondarenko Valeriy

Art. Lecturer of the Department of Computer Engineering,
Odessa National Academy of Food Technologies

У статті розглянуто дослідження особливостей туристичного страхування в Україні. Наведені приклади загальних тенденцій на страховому ринку в розрізі туристичного страхування в Україні. Охарактеризовані перспективи розвитку туристичного страхування в Україні. Наведена інформація про туристичного страхування та міжнародний досвід завдання безпеки туристів з України в зарубіжних країнах, кількість і динаміка змін страхових премій та страхових виплат на ринку страхування туристичних послуг в Україні. Проведено аналіз туристичного страхування в Україні, який дав змогу виділити основні проблеми, що мають різноманітний характер. Охарактеризований страховик, який пропонує послуги туристам в Україні. Виявлено, що в звітності страховиків не виділяється окремо туристичне страхування, тому важливо проаналізувати стан і тенденції розвитку в цьому напрямі.

Ключові слова: туристичне страхування, ринок страхування туристів, міжнародний страховий ринок, безпека туристів, страхова компанія.

В статье рассмотрены исследования особенностей туристического страхования в Украине. Приведены примеры общих тенденций на страховом рынке в разрезе туристического страхования в Украине. Охарактеризованы перспективы развития туристического страхования в Украине. представлена информация о туристическом страховании и международный опыт задачи безопасности туристов из Украины в зарубежных странах, количество и динамика изменений страховых премий и страховых выплат на рынке страхования туристических услуг в Украине. Проведен анализ туристического страхования в Украине который позволил выделить основные проблемы, которые имеют разнообразный характер. Охарактеризован страховщик, который предлагает услуги туристам в Украине. Выведено, что в отчетности страховщиков не выделяется отдельно туристическое страхование, поэтому важно проанализировать состояние и тенденции развития в этом направлении.

Ключевые слова: туристическое страхование, рынок страхования туристов, международный страховой рынок, безопасность туристов, страховая компания.

The article deals with the study of the features of travel insurance in Ukraine. Examples of general trends in the insurance market in the context of travel insurance in Ukraine are given. The prospects for the development of travel insurance in Ukraine are described. Information on travel insurance and international experience of the safety of tourists from Ukraine in foreign countries, the number and dynamics of changes in insurance premiums and insurance payments in the market of travel insurance services in Ukraine are presented. An analysis of travel insurance in Ukraine has been carried out that allowed to highlight the main problems of a diverse nature. An insurer that offers services to tourists in Ukraine is described. It is revealed that insurers' accounts do not separate travel insurance, therefore it is important to analyze the state and trends of development in this direction. Insurance in the tourism industry helps to stabilize the activity of tourism enterprises and tour operator companies, as well as safety of tourist trips both in Ukraine and abroad. The growth of the tourist flow in the world and the dynamic development of tourism business are particularly relevant to the safety of tourists during travel. In recent years, there has been a noticeable increase in the number of insurance cases, especially heavy and expensive, including deaths and the need for repatriation of the body to a permanent residence. The insurance situation in a number of traditionally tourist countries has also deteriorated. Also, in recent times more and more Ukrainian tourists are traveling abroad for rest, but most of them are not familiar enough with the insurance system. The peculiarity of the tourism business is manifested in the presence of various risk factors, which have a direct impact, on the one hand, on tourists, and on the other – on the activities of tourist enterprises. In view of this, one of the most important conditions for the formation of an effective security system in tourism is insurance. It is precisely in the insurance process that the quality of services is determined, and the image of the tourism industry as a whole is created. Today, the current market for travel insurance in Ukraine needs new approaches to understanding the main categories of its functioning, as experience shows that financial reliability is not least in the structure of insurance services. Every day more Ukrainians go abroad for work or travel. Insurance companies provide personal insurance coverage for tourists when traveling abroad. Complex insurance programs include compulsory travel insurance types, in accordance with the Law of Ukraine "On Tourism", as well as other types of insurance, on the choice of tourists with the aim of avoiding additional expenses and financial losses in unforeseen situations during tourist trips. Therefore, this type of insurance, which is actively developing at the moment and will be very popular in the future.

Key words: travel insurance, tourist insurance market, international insurance market, tourists safety, insurance company.

Постановка проблеми. На думку багатьох науковців, трактування безпеки туризму за останні десятиліття зазнало суттєвих змін: від більш менш пасивного фактора – до активного елемента туризму та імперативу здійснення туристичної діяльності. Як слушно зазначають Н. Корж та О. Заноско, на сучасному етапі «розвиток туризму безпосередньо залежить від забезпечення безпеки туристів, від рівня захисту їх життя, здоров'я, майна». Зрозуміло, що гарантування безпеки має базуватися на системному підході, оскільки сама категорія «безпеки туризму» є надзвичайно складною та багатоаспектною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, пов'язані зі безпекою в туристичному страхуванні, розглянуті в працях таких вітчизняних і зарубіжних учених, як І.А. Маркіна, А.П. Голод, М.В. Рібун, О.О. Охріменко, І.В. Стремковська, Р.Й. Бачо, Н. Пацурія., А.В. Кошляк, Є. В. Бєляєв, О.О. Вороніна, В.В. Рудень, І.В. Смаль, Н.С. Локайчук, В.М. Пестушко та ін. Думки вчених щодо структури та ключових функцій безпеки туризму як складної, відкритої та динамічної системи суттєво різняться.

Постановка завдання. Враховуючи масштабність функціонування страхового ринку та його значення в економіці країни, метою статті є визначення певних тенденцій та перспектив функціонуванню туристичного на страховому ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Індустрія туризму завжди мала певну небезпеку для життєдіяльності як самих туристів, так і її працівників. Стихійні лиха, нещасні випадки, прорахунки у виробничо-господарській діяльності та інші непередбачені події можуть порушити збалансовану діяльність туристичного комплексу. При цьому з розвитком науково-технічного прогресу природні і виробничо-господарські катаклізми не зменшуються. Для забезпечення стабільної діяльності туристичних підприємств та гарантування якісного відпочинку туристам, зокрема у сферах підвищеного ризику, існують різні інструменти управління ризиком, одним з яких є страхування. Страхування як складова системи безпеки в туристичній індустрії сприяє стабілізації діяльності туристичних підприємств та туроператорських фірм, а також безпеці туристичних подорожей як в Україні, так і за її межами.

Туристична подорож несе у собі багато несподіванок. Турист може стати жертвою катастрофи або пограбування, раптово захворіти, внаслідок зміни погоди та інших обставин можуть не виправдатися його сподівання на спокійний відпочинок. У цих і в безлічі інших випадків виникне необхідність наперед забезпечити себе від їхніх шкідливих наслідків або звести їх до мінімуму [1].

Деякі працівники туристичної індустрії знаходяться в зоні підвищеного ризику. Під час прийняття їх на роботу відповідні відомства та саме

туристичне підприємство повинні прийняти на себе зобов'язання щодо страхування їхнього життя та здоров'я.

Останніми роками відчувається помітне зростання кількості страхових випадків, особливо тяжких на дорогах, включаючи летальні результати і необхідність репатріації тіла на батьківщину.

Серед інших виділяються головні фактори небезпечності: травмонебезпека, небезпечна дія навколишнього середовища, в тому числі виробничі джерела – шум, вібрація, пожежонебезпека, хімічні, радіоактивні, біологічні, психофізичні, природні, особиста безпека в умовах криміногенного стану, а також специфічні фактори ризику, притаманні особливим видам туризму. Різні несприятливі для туризму фактори мають неоднакову вірогідність їх настання, неоднакову інтенсивність дії та наслідки.

Близько половини страхових випадків (48,6%) у період літніх відпусток за кордоном припадає на простудні захворювання, викликані перегрівом або переохолодженням (риніти, бронхіти, отити, ларинготрахеїти тощо). Причому досить часто проблема є наслідком безпечності самих туристів. Як приклад можна привести випадки необережного використання кондиціонерів у готельних номерах.

Відсоток страхових випадків, пов'язаних з отриманням різних травм, дорівнює 22,2%. Зокрема, в групі ризику знаходяться туристи, які віддають перевагу активному відпочинку: відвідуванню водних парків розваг, заняттям віндсерфінгом, серфінгом і дайвінгом. Ризик отримати травму досить високий для тих, хто вирушає в екскурсійні тури на автобусах. Особливо це актуально для країн із низькою організацією дорожнього руху.

Третє місце займають страхові випадки, пов'язані з харчовими отруєннями (19,6%). Далі за спаданням статистика показує: 2,93% – прояв шкірно-алергічних реакцій; 2,39% – укуси комах, змій і різних тварин; 1,54% – судинні захворювання (інсульти, інфаркти та ін.); 1,76% – гострий зубний біль; 0,93% – інші страхові випадки, включаючи смерть.

Дорогі курорти і продумані маршрути не завжди рятують мандрівників від неприємностей. І, судячи з рейтингів, у списки найнебезпечніших курортів потрапляють вельми респектабельні країни. Так, британська страхова компанія Norwich Union Travel Insurance, перевіривши понад 60 тисяч звернень від туристів, з'ясувала, що найнебезпечнішими для туристів країнами є Таїланд, країни Африки, Карибського басейну і Чехія.

Страхування туристів спрямовано на захист їх майнових інтересів при настанні страхового випадку, тобто позбавляє від значних фінансових витрат в країні тимчасового перебування.

Розширення сфер обслуговування в страхуванні і налагоджена взаємодія з різними сер-

вісними компаніями дає можливість туристам отримати грамотну та кваліфіковану допомогу в потрібний момент або зовсім відмовитися від різного роду проблем, так як страхова компанія самостійно врегулює всі питання при швидкому і правильному реагуванні клієнта і реєструванні страхового випадку.

Страхування туристів, що виїжджають за кордон, пов'язане з деякими проблемами. Перша проблема страхування в туризмі – це нерозуміння громадянами важливості укладення договору страхування. Від можливостей добровільного страхування громадяни відмовляються, думаючи, що це зайві побори. Тим часом туризм пов'язаний з різними ризиками, тому бажано захистити себе від негативних майнових наслідків і більше довіряти страхової діяльності в цій сфері.

Найважливішим є медичне страхування. Однак не всякий страховий поліс надає необхідний обсяг медичної допомоги. Турист повинен гарантовано отримувати такі види допомоги за страховою:

- екстрено-амбулаторне або стаціонарне лікування під час поїздки, при цьому можливе застосування страховиком франшизи (частини збитку);

- транспортування до лікаря або в лікарню;

- медична або посмертна репатріація до міжнародного аеропорту.

Цей перелік значно вужчими, ніж передбачений у Європі. Українські страховики в погоні за прибутком намагаються зробити поліс дешевшим, при цьому обсяг страхового захисту істотно скорочується. Страхові компанії можуть самостійно визначати обсяг страхування. Страхування обов'язково має включати оплату медичних послуг, доставку до лікарні.

Споживач туристичних послуг також повинен знати, що робити страхові послуги можуть тільки спеціалізовані організації, які мають ліцензії, тому турфірма при оформленні поліса завжди зобов'язана звертатися до страхової компанії.

Закон України «Про туризм» надає гарантії безпечного перебування туристів на території України і зобов'язує органи влади та суб'єктів туристичної діяльності розробити комплекс заходів з безпеки туристів. Місцеві органи державної виконавчої влади в галузі туризму розробляють і організують виконання регіональних програм забезпечення захисту та безпеки туристів, особливо в місцях туристичної активності. Суб'єкти туристичної діяльності розробляють конкретні заходи щодо забезпечення безпеки туристів, екскурсантів, які беруть участь у туристичних подорожах, походах, змаганнях, запобігання травматизму та нещасним випадкам і несуть відповідальність за їх виконання.

Згідно із Законом України «Про туризм» із метою забезпечення безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності зобов'язані здійснювати:

– підготовку безпечних умов для перебування туристів, облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій, місць проведення змагань, забезпечення туристів справним спорядженням та інвентарем;

– навчання туристів засобам профілактики і захисту від травм та нещасних випадків, інструктаж із надання першої медичної допомоги, а також інформування про джерела небезпеки, які можуть бути зумовлені характером маршруту та поведінкою самих туристів;

– контроль за підготовкою туристів до подорожей, походів, змагань, інших туристичних заходів;

– надання оперативної допомоги туристам, що зазнають лиха, транспортування потерпілих;

– розроблення та реалізацію спеціальних вимог безпеки під час організації та проведення походів з автомобільного, гірського, лижного, велосипедного, водного, мотоциклетного, пішохідного туризму та спелеотуризму.

Особи, які організують експлуатацію туристичних ресурсів, зобов'язані забезпечувати виконання вимог з охорони довкілля та культурної спадщини, а також вживати заходів з мінімізації або припинення шкідливого впливу на довкілля і соціально-культурне середовище та компенсувати завдані при цьому збитки. Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України й гарантує захист законних прав та інтересів громадян України, які подорожують за кордон.

Страховання є основною формою забезпечення безпеки туристів у країні (місці) тимчасового перебування. Під безпекою туристів розуміється не тільки особиста їх безпека, але і збереження їх майна і ненанесення збитку навколишньому природному середовищу під час здійснення подорожі.

В Україні відпрацьовано механізм страхування туристів: Стаття 16 Закону України «Про туризм» передбачає, що «Страховання туристів (медичне та від нещасного випадку) обов'язкове і здійснюється суб'єктами туристичної діяльності на основі угод зі страховими компаніями, які мають право на здійснення такої діяльності». Водночас не врегульовано питання фінансування заходів під час евакуації туристів з районів стихійного лиха, військових сутичок, терористичних актів. Такі заходи фінансують зазвичай з державного бюджету та за рахунок благодійної допомоги міжнародних організацій і приватних осіб.

Особливістю формування нормативно-правової бази у сфері туризму є її комплексний характер. До неї входять численні правові норми різної галузевої спрямованості: конституційного, адміністративного, цивільного, екологічного, господарського, фінансового, податкового, трудового, митного, міжнародного права тощо. Загалом правові норми з питань туризму сьогодні містяться більш ніж у 200 нормативних

актах і створюють відповідну систему туристичного законодавства. Разом з тим, не зважаючи на активне формування нормативно-правового забезпечення в Україні, його вплив на розвиток туристичної сфери ще суттєво не відчувається. Насамперед це стосується відповідальності туристичних підприємств за свою діяльність, захисту прав споживачів туристичних послуг, страхування їх життя та безпеки тощо. Державі необхідно удосконалити умови ліцензування, технологію стандартизації, сертифікації та статистики туристичної діяльності. Всебічного удосконалення потребує візова стратегія України відносно іноземних держав безпечна з міграційного погляду, консульська підтримка співвітчизників за кордоном [2].

Світове співтовариство дедалі більше уваги приділяє забезпеченню достатніх фінансових ресурсів для проведення превентивних заходів із запобігання ризиків у сфері туризму, а також для фінансування урегулювання збитків. У розвинутих країнах створюють відповідні страхові анти терористичні пули, фінансові резерви на випадок катастроф, діють також системи попередження надзвичайних ситуацій.

Українські страхові компанії перебувають на стадії осмислення нинішніх світових та національних тенденцій щодо ризиків у туризмі, які формуються за підвищеної політичної та соціальної напруженості в окремих регіонах, а також у період активізації природних катаклізмів та техногенних процесів. У такій ситуації доречна ініціатива саморегулювальних органів, наприклад, Ліги страхових організацій України, відповідних міністерств та відомств, які могли б розробити нормативні та законодавчі акти, а надалі забезпечити контроль за їх виконанням.

Турист має потребу в страховці зазвичай для однієї мети, щоб вирішити можливе виникнення проблем зі своїм здоров'ям під час подорожі. Якщо, наприклад, на території України і країн СНД практично всі питання можна врегулювати в «ручному» режимі (потрібно передбачити кошти на це, і взяти їх в подорож), то на території США, Європи або Китаю такий варіант не пройде. Більш того, під час оформлення візи в будь-яку країну вас в обов'язковому порядку змусять оформити страховку. Туристична страховка діє за простим принципом – страхові компанії зобов'язані організувати й оплатити надання медичної допомоги туристу у разі проблем зі здоров'ям, які виникли в подорожі. Може застосовуватися і інший варіант, за якого страховою компанією компенсуються витрати на лікування власнику поліса, які йому довелося зазнати, перебуваючи в поїзді. Варто знати, що страхова компанія організовує медичну допомогу не самостійно, а в партнерстві зі службою асистансу, куди звертається застрахований турист у разі виникнення проблем зі здоров'ям. Більшість страхових компаній в Україні співпрацюють відразу з декількома такими службами,

залежно від напрямку поїздки і країни. Саме працівники асистансу проводять консультації, займаються організацією допомоги і супроводжують туриста.

Далі для прикладу візьмемо СК «Арсенал Страхування», яка активно здійснює страхові послуги у туристичному страхуванні.

СК «Арсенал Страхування» користується двома сервісними компаніями. Якщо туристи знаходяться у Турції або Єгипті, то їх обслуговує Сервісна компанія Remed / A SPI Assistsnce Platforms International. Якщо туристи знаходяться у будь-якій іншій країні, крім Турції або Єгипту, то їх обслуговує Сервісна компанія Balt Assistance Ltd.

Тобто питома вага туристичного страхування зросла на 1,1% і склала 1,77%.

Проаналізуємо за останні 4 роки динаміку зміни обсягів премій (платежів) та виплат по туристичному страхуванню СК «Арсенал Страхування».

На рисунку 3 проілюстровано структуру портфеля СК «Арсенал Страхування» станом на кінець 2018 року. Як ми бачимо, туристичне страхування має невелику питому вагу у структурі портфеля, але з кожним роком вона зростає, бо все більше людей виїжджають за кордон та потребують туристичної страховки.

Обсяги премій та виплат СК «Арсенал Страхування» за напрямом «Страхування туристів»

за період 2015–2018 роки наведені у таблиці 2.3. Як свідчать результати діяльності страхової компанії, у 2015 році обсяг премій по туристичному страхуванню становив 5908,8 тис. грн., а в 2016 році зріс до 8011 тис. грн., що на 35,6% більше порівняно з попереднім. У 2017 році було значне збільшення отриманих премій – на 40,4% у порівнянні з 2016 роком, що становили 11 246 тис. грн. А вже у 2018 році обсяг премій зріс до 14 147 тис. грн, але темп приросту до 2017 року становив 25,8%.

З 2015 по 2018 рік ми бачимо (рис. 4) стабільне зростання обсягу премій по туристичному страхуванню. Обсяг премій за останні чотири роки збільшився на 8 238,2 тис. грн., тобто у 2018 р. обсяг премій більший, ніж у 2015 р., на 139,4%.

Страхування громадян, що виїжджають за кордон, є в Україні порівняно новим видом страхування, що активно розвивається. Його виникнення пов'язане зі зміною способу життя вітчизняних громадян і значним збільшенням кількості закордонних поїздок. З кожним роком все більше громадян виїжджають за кордон на заробітки, навчання або відпочинок. Тому туристичне страхування натепер і на майбутнє буде користуватися великим попитом.

Що стосується обсягів страхових виплат, то у 2015 році вони становили 648,80 тис. грн., а у 2016 різко збільшилися більш ніж у 2 рази до

№	Страховая компания	Премии, тыс.грн.	Вывлаты, тыс.грн.	Уровень выплат, %
1	БУСО	116 179,9	25 139,0	21,64
2	РЗУ УКРАИНА	110 812,9	36 146,5	32,62
3	ЕВРОПЕЙСКОЕ ТУРИСТИЧЕСКОЕ СТРАХОВАНИЕ	109 889,0	47 049,0	42,82
4	ТАС СГ	49 468,4	14 024,9	28,35
5	УКРФИНСТРАХ	43 826,7	29 659,7	67,67
6	КРЕМЕНЬ	36 012,5	10 855,8	30,14
7	ЮНДЖА	32 452,1	8 092,4	24,93
8	ПРОВИДНА	30 526,6	9 673,4	31,69
9	УНИВЕРСАЛЬНАЯ	28 849,9	5 036,3	17,46
10	АХА СТРАХОВАНИЕ	27 097,0	12 485,0	46,08
11	АЛЬЯНС	24 889,0	1 259,0	5,06
12	ПЕРША	24 458,0	10 358,0	42,35
13	ИНГО УКРАИНА	19 634,2	12 256,7	62,43
14	ГЛОБУС	16 253,6	340,0	2,09
15	ИНДИГО	12 030,8	6 524,1	54,23
16	АРСЕНАЛ СТРАХОВАНИЕ	11 246,0	1 825,0	16,23
17	УНИКА	10 151,7	2 751,9	27,11
18	ОРАНТА	8 333,1	1 656,7	19,88
19	УРСК	6 972,8	708,9	10,17
20	УКРАИНСКАЯ СТРАХОВАЯ ГРУППА	6 477,5	1 564,9	24,16

Рис. 1. Рейтинг страхових компаній із добровільного страхування туристів за 2017 рік [7]

Таблиця 1

Питома вага туристичного страхування СК «Арсенал Страхування» в страховому портфелі, 2015–2018 роки, % [3; 4; 5; 6]

Роки	2015	2016	2017	2018
Питома вага туристичного страхування НАСК «Арсенал Страхування»	0,67	0,66	0,71	0,75

№	Страховая компания	Премии, тыс.грн.	Выплаты, тыс.грн.
1	РЗУ УКРАИНА	157 821	46 603
2	ЕВРОПЕЙСКОЕ ТУРИСТИЧЕСКОЕ СТРАХОВАНИЕ	147 712	66 178
3	ВУСО	116 601	23 777
4	ТАС СГ	78 953	17 374
5	УКРФИНСТРАХ	49 179	31 681
6	КНЯЖА	49 119	8 289
7	УНИВЕРСАЛЬНАЯ	44 600	9 986
8	АХА СТРАХОВАНИЕ	42 357	13 834
9	ПРОВИДНА	32 746	10 082
10	ПЕРША	29 759	10 348
11	ГЛОБУС	28 172	169
12	ИНГО УКРАИНА	26 902	11 788
13	УНИКА	21 428	8 007
14	НИКО СТРАХОВАНИЕ	19 440	7 422
15	КРОНА	16 704	481
16	ОРАНТА	15 243	2 148
17	АРСЕНАЛ СТРАХОВАНИЕ	14 147	2 724
18	UPSK	11 043	1 182
19	Ю.Ес.Ай.	10 166	2 492
20	АСКА	9 652	1 781

Рис. 2. Рейтинг страхових компаній з добровільного страхування туристів за 2018 рік [7]

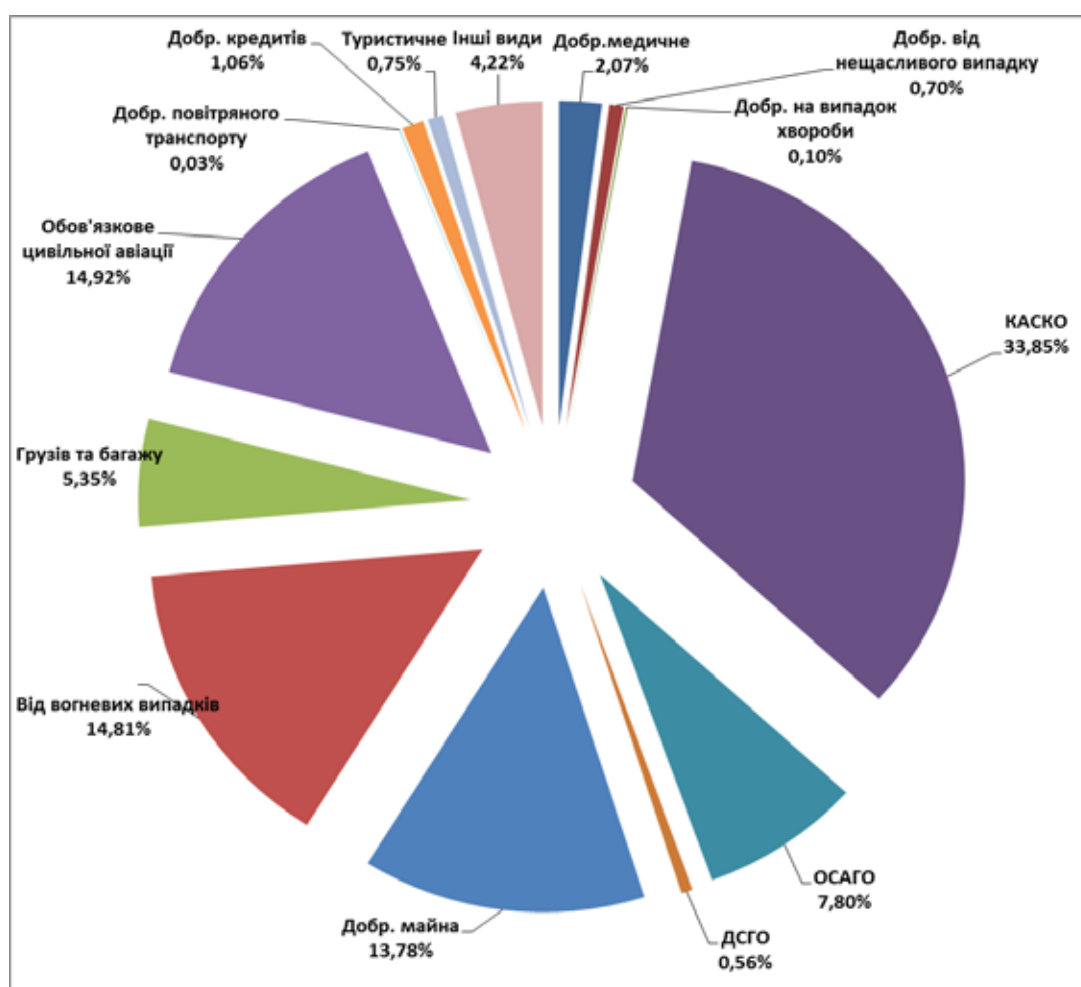

Рис. 3. Структура портфеля СК «Арсенал Страхування» станом на кінець 2018 року [3; 4; 5; 6]

1483,30 тис. грн., що на 128,6% більше порівняно з попереднім роком. У 2017 році порівняно з 2016 роком вони становили 1825 тис. грн., що на 23% більше, ніж у попередньому. А вже у 2018 році обсяги страхових виплат збільшилися майже наполовину і становили 2724 тис. грн.,

що на 49,3% більше, ніж у 2017 році. Найбільше звернень надійшло в компанію з Туреччини (33%), на другому місці за кількістю звернень виявився Єгипет (21%).

У 94% випадків туристи потребували амбулаторної допомоги. Середня вартість амбулатор-

Рис. 4. Валові премії з туристичного страхування СК «Арсенал Страхування», тис. грн. [3; 4; 5; 6]

Рис. 5. Валові виплати з туристичного страхування СК «Арсенал Страхування», 2005–2009 роки, тис. грн. [3; 4; 5; 6]

Таблиця 2

Обсяги премій, виплат та їхній рівень СК «Арсенал Страхування» за напрямом «Страхування туристів», 2015–2018 роки [3; 4; 5; 6]

Роки	Премії, тис. грн.	Виплати, тис. грн.	Рівень виплат, %	Темп приросту (зниження) премій до попереднього року, %	Темп приросту (зниження) виплат до попереднього року, %
2015	5 908,8	648,8	10,98	–	–
2016	8 011,0	1 483,2	18,51	35,6	128,6
2017	11 246,0	1 825,0	16,23	40,4	23,0
2018	14 147,0	2 724,0	19,25	25,8	49,3

Рис. 6. Динаміка страхових премій та виплат за напрямом «Страховання туристів» СК «Арсенал Страхування», 2015–2018 роки, тис. грн. [3; 4; 5; 6]

ного випадку за кордоном в 2018 році становила 280 євро. У 6% випадків туристам знадобилося невідкладне стаціонарне лікування, середня вартість якого становила 3800 євро.

У 2018 році було зафіксовано 2 найбільш дорогих випадки вартістю понад 1 млн грн:

– у Мексиці випадок з вірусним менінгоенцефалітом, де вартість госпіталізації становила 1 356 115 грн;

– у США випадок з інфарктом міокарда, вартість цього випадку – 1 204 195 грн.

Часткове збільшення темпів зростання обсягів страхових виплат відбулося в результаті підвищення середньої вартості страхового полісу туристу. Більш дорогий страховий поліс має більшу кількість страхових випадків, на які розповсюджується страховий захист. В той же час страхові випадки, що включені в страховий поліс, мають і різний рівень ймовірності настання такого випадку. Отже, отримуючи більший платіж за страховий поліс, страхова компанія отримує і більш широкий спектр диверсифікації страхових ризиків. Це підтверджуються і результатами аналізу рівня страхових виплат СК «Арсенал Страхування» за період 2015–2018 рр.

За результатами розрахунку рівня страхових виплат, у 2015 році він становив 10,98%, у 2016 зріс до 18,51%, але вже у 2017 році трохи зменшився до 16,23%, а вже в 2018 році він зріс до 19,25 %.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити такі висновки.

За період 2015–2018 років обсяги страхування українських туристів суттєво зросли, що позитивно вплинуло на розвиток самого страхового ринку.

Водночас слід зазначити, що більшість туристів України не охоплена страхуванням.

Тому сьогодні є нагальна проблема покращення умов страхування туристів, розширення спектру страхових продуктів, впровадження нових інноваційних страхових продуктів з метою збільшення застрахованих туристів. Цей напрям розвитку страхового сегменту ринку має великі перспективи на майбутнє. Збільшення кількості застрахованих туристів суттєво збільшить і обсяги страхування та захистить більшу частину населення під час подорожі. Для цього необхідні вдосконалені напрями формування складових частин страхової культури у сфері туризму. Це розроблення перспективних страхових продуктів, які враховують потреби кінцевого споживача – туриста; застосування сучасних технологій продажу; вдосконалення механізмів взаємодії з партнерами та підвищення якості надання послуг; донесення інформації про страхові компанії та страхові продукти до кінцевого споживача, а також впровадження практики взаємного страхування, що дасть змогу мінімізувати можливі фінансові збитки та сприятиме зростанню ділової активності.

Вітчизняний досвід страхування ризиків туристської галузі перебуває на стадії розвитку. Країни, які субсидували надання медичної допомоги іноземцям за рахунок національної системи страхування здоров'я, вимагають повної сплати наданих медичних послуг. Страхуванню подорожей за кордоном відводиться значна увага у силу страхових традицій, що склалися, та високого рівня страхової культури. У розвинутих країнах світу, включаючи США, страхування туристів має безпосередній зв'язок із програмами обов'язкового медичного страхування, що є запорукою якісного захисту туристів та подальшого розвитку цього виду страхування. Це може стати великим прикладом для нашої

країни та поштовхом до подальшого розвитку ринку туристичного страхування в Україні.

Програми страхування в туристичному бізнесі є перспективною галуззю на міжнародному туристичному ринку, проте розроблення страхових програм, полісів українськими туристичними фірмами практично не здійснюється, окрім того, вітчизняні підручники та навчальні посібники, які б мали враховувати та досліджувати сферу надання страхових послуг туристам, а також специфіку ситуації на українському ринку, практично відсутні. А досвід, який пропонують зарубіжні автори, не завжди можна використувати в наших умовах. Доволі часто вітчизняні туристичні фірми на основі власного досвіду самі розробляють методіку та програми страхування туристів. Тому у цій науковій роботі автор намагався запропонувати шляхи підвищення ефективності програм страхування у туристичній галузі.

Від страхової компанії буде залежати якість наданих нею послуг, особливо це стосується програм медичного страхування, яке відбувається за встановленими «класичними» стандартами і не враховує особливостей туру, який пропонується туристу. І зменшення ризику анулювання туру можливе за рахунок єдиносформованої юридичної бази для всіх туристичних фірм. Проблем, що є наявними на українському туристичному ринку, дуже багато, але є реальна перспектива їх вирішення на майбутнє.

Основний шлях, який буде ефективним, особливо в умовах світової фінансової кризи, є комплексне об'єднання страхових програм для туристів. Таким чином можна буде скоротити витрати на страхові програми і водночас зацікавити клієнтів такими пропозиціями. По-друге,

звернутися до зарубіжного досвіду програм страхування туристів від впливу кліматичних змін. На жаль, така практика не проводиться жодною українською туристичною фірмою.

Разом із тим туризм має певні особливості, пов'язані з характером послуг, що надаються. Тому реалізація запропонованих заходів принесе значні позитивні результати, які так необхідні в умовах різкого скорочення попиту на туристичні послуги. Така тенденція спостерігається не лише в Україні, а і серед високорозвинутих країн світу.

Ефективна реалізація страхових продуктів у сфері туристів через різні канали дистрибуції посередників є важливим напрямом маркетингової стратегії страхових компаній України, тому для його розвитку необхідне узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду, наукове забезпечення формування і функціонування збутових систем такого типу. Тобто для завоювання міцних позицій на ринку страхування туристів для страховика важливо мати можливість запропонувати більш диверсифікований пакет послуг.

Українські страховики перебувають на стадії переосмислення світових тенденцій страхування з метою покращення бізнес-клімату в туризмі. Сучасні реалії перебувають удосконалення соціальних стандартів захисту населення загалом і туристів зокрема. Мінімізація ризиків у туризмі можлива лише за умови налагодження активної співпраці між органами державної влади, туристичними підприємствами і страховими компаніями. Отже, питання страхового забезпечення туристичної галузі потребують комплексного і системного підходу та виходу на якісно новий рівень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Смаль І.В. Туристична індустрія України: сучасний стан і перспективи розвитку / І.В. Смаль // Туристично-краєзнавчі дослідження: Збірник наукових праць – К.: Кармаліта, 2004. Вип. 5. с. 114.
2. Локайчук Н. С. // Сучасний стан та перспективи розвитку туризму. 2010. № 14. с. 95
3. Підсумки діяльності страхових компаній за 2015 рік. URL: <https://forinsurer.com/files/file00563.pdf> (Дата звернення 10.04.2019 р.)
4. Підсумки діяльності страхових компаній за 2016 рік. URL: <https://forinsurer.com/files/file00601.pdf> (Дата звернення 10.04.2019 р.)
5. Підсумки діяльності страхових компаній за 2017 рік. URL: <https://forinsurer.com/files/file00633.pdf> (Дата звернення 10.04.2019 р.)
6. Підсумки діяльності страхових компаній за 2018 рік. URL: <https://forinsurer.com/files/file00653.pdf> (Дата звернення 10.04.2019 р.)
7. Рейтинг страхових компаній з добровільного страхування туристів за 2017–2018 рік. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/18/12/49> (Дата звернення 20.04.2019 р.)